

N:o 58.

Ank. till Riksd. kansli den 8 april 1904, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående en väg-anläggning från Tallsjön förbi Bredträsk till Bönälven eller Bönkroken, från Talljärv till Bredträsk och från Kölmjärv till Tallsjön inom Norrbottens län.

(2:a U. A.)

I en till Riksdagen den 31 december 1903 aflåten proposition (n:o 34) har Kungl. Maj:t, under återopande af bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att till fullbordande af anläggning af vägdelarne från Tallsjön förbi Bredträsk till Bönälven eller Bönkroken, från Talljärv till Bredträsk och från Kölmjärv till Tallsjön anslag skulle, under förutsättning att vederbörande väghållningsskyldige i behörig ordning ålades att för framtiden underhålla ofvannämnda vägsträckor, kunna från af Riksdagen till vägbyggnader beviljade medel anvisas utan iakttagande af det för vägbyggnadsfondens anlåtande i allmänhet stadgade villkor, att statsbidraget icke finge utgå med högre belopp än två tredjedelar af den för väganläggningen beräknade kostnaden.

Till återopade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen anfört följande:

»Genom nådigt bref den 30 oktober 1891 har Eders Kungl. Maj:t till anläggning af den del af utfartsväg från Talljärv m. fl. byar inom Öfverkalix socken af Norrbottens län, som faller mellan Bönälven och Heden, af 1891 års vägbyggnadsfond anvisat ett statsanslag af 11,600 kronor, hvilket anslag sedermera genom nådigt bref den 17 juli 1896, i följd af ändring i planen, ökats med 6,800 kronor af sistnämnda års vägbyggnadsfond, hvarefter väganläggningen, med en längd af 13,427 meter, den 3 januari 1898 blifvit afsynad och godkänd.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t, för fullbordande af återstående delar af samma utfartsväg, genom särskilda nådiga bref dels den 17 februari 1893 för anläggning af den del af vägen, som faller mellan Kölmjärv och Bönälven, hvilket arbete beräknats kosta 21,100 kronor, af 1893 års vägbyggnadsfond beviljat ett statsbidrag af 12,000 kronor äfvensom fastställt plan för arbetet, dels den 28 september 1893, med ändring af sistnämnda plan och med fastställelse af ny plan för utfartsvägen i afseende å den del af densamma, som sträcker sig från Tallsjön förbi Bredträsk till Bönälven eller Bönkroken, hvilken vägdel beräknats kosta 21,180 kronor, medgifvit, att den beviljade anslagssumman, 12,000 kronor, finge användas till sistberörda vägarbete, dels ock den 17 mars 1894 för anläggning af de delar af nämnda utfartsväg, som sträckte sig från Talljärv till Bredträsk och från Kölmjärv till Tallsjön, hvilket arbete beräknats kosta 31,210 kronor, anvisat ett anslag af 20,800 kronor att utgå af 1894 års vägbyggnadsfond äfvensom fastställt plan för arbetet.

Af förenämnda genom nådiga brefven den 17 februari 1893 och den 17 mars 1894 beviljade statsbidrag hafva utbetalts

å det förra	9,600 kr.
å det senare.....	13,000 »

eller tillhopa 22,600 kr.

Uti underdånig skrifvelse den 30 april 1903 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat, att uti en till styrelsen afgifven berättelse öfver inspektioner af allmänna arbeten inom öfre norra väg- och vattenbyggnadsdistriktet, verkställda under år 1897, dåvarande distriktschefen därstädes, numera öfverdirektören och chefen för nämnda styrelse F. Wijnbladh angående vägdelarne från Tallsjön förbi Bredträsk till Bönälven eller Bönkroken, från Talljärv till Bredträsk och från Kölmjärv till Tallsjön anfört följande.

Under de senaste åren hade på grund af bristande tillgång hos delägarne i de fattiga byar, som åtagit sig vägarbetets genomförande, detsamma bedrifvits synnerligen lamt och låge sedan år 1897 alldeles nere, hvadan fara vore för handen, att det redan verkställda arbetet förfölle. För byamännen förefunnos så godt som inga möjligheter att förskaffa sig nödiga penningmedel för vägarbetets vidare bedrifvande, enär de fleste af dem vore hänvisade att för sin utkomst vissa tider af året söka tillfällig arbetsförtjänst å andra orter, hvartill komme, att den för arbetets utförande tillsatta direktionen hos Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län lagsökts för förskotterade medel

för redan verkställdt arbete, 18,885 kronor 97 öre, jämte ränta och kostnader. I det för väganläggningen upprättade kostnadsförslag vore kostnaderna därför alldeles för lågt beräknade och, ehuru god vilja att efter bästa förmåga fullgöra arbetet funnes hos byamännen, syntes dock endast genom ytterligare anslag möjlighet förefinnas att få arbetet å de båda vägdelarne fullbordadt.

Vidare har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat, att intressenterna i företaget i skrifvelse den 1 juni 1898 till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i nämnda län anmält, att under byggnaden det för väganläggningen beviljade statsanslag visat sig icke på långt när räcka till att betäcka två tredjedelar af den kostnad, hvartill densamma i verkligheten komme att uppgå, och fördenskull anhållit, att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ville föranstalta om ny undersökning af väglinjen och i sammanhang därmed om upprättande af ett nytt kostnadsförslag. Denna framställning hade af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillstyrkts på den grund, att priset å arbetskrafter och material väsentligen ökats efter det förra kostnadsförslaget upprättande. Med anledning af såväl denna framställning som distriktschefens förut omförmälda inspektionsberättelse hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordnat om ny kostnadsberäkning för ifrågavarande väganläggning. Det nya kostnadsförslaget, upprättadt år 1903 af förbemälda Wijnblad, upptog kostnaden för redan verkställda arbeten till 25,084 kronor 20 öre samt återstående kostnad för arbetets fullbordande till 112,770 kronor.

Uti en till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ingifven, till Eders Kungl. Maj:t ställd skrifvelse af den 1 april 1903 har Eders Kungl. Maj:ts bemälda befallningshafvande beträffande nu ifrågavarande väg-arbete anfört följande.

Vägarbetet hade i flere år legat nere, enär intressenterna, hvilka utgjordes af fattiga hemmansägare och åbor i det inre af Öfverkalix socken, misströstade om sin förmåga att fullborda företaget och än mera att kunna underhålla vägen, om och när den blefve fullbordad. Modlösheten hade gått så långt, att flere af intressenterna sålt sina hemman för att blifva fria från sina förpliktelser i afseende på företaget. Ett återkräfvande af det uppburna statsanslaget skulle otvifvelaktigt hafva till följd, att de återstående intressenterna och de af deras borgesmän, som ännu lefde, blefve ruinerade. Angeläget vore ock, att arbetsförtjänst under 1903 års sommar bereddes den af 1902 års missväxt hemsökta befolkningen i ifrågavarande trakter, där sädesskörden totalt slagit fel och där folket fördenskull befunne sig i stort betryck.

På grund häraf och af hvad i öfrigt anförts har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1903 års Riksdag att, under förutsättning att Öfverkalix väghållningsdistrikt åtog sig vägens framtida underhåll, antingen anslå medel till fullbordande af ifrågavarande vägbyggnadsarbete från Talljärv till Bönälven uteslutande på bekostnad af statsmedel eller ock medgifva, att 1903 års vägbyggnadsfond finge för ändamålet anlitas utan hänsyn till de villkor i afseende på bidrag från orterna, som af Riksdagen tidigare förbundits med anslag ur vägfonden.

För egen del har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uti sin förstberörda underdåniga skrifvelse anført, att styrelsen på de af distriktschefen och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande anförda grunder samt särskildt med hänsyn därtill, att de enskilda delägarne i de respektive byarne, med hvilka kontrakt angående vägens anläggning afslutats, af ogynnsamma omständigheter, såsom missväxt m. m., blifvit utblottade, ansåge ifrågavarande vägbyggnadsföretag icke kunna utan ytterligare anslag fullbordas. I likhet med Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande funne styrelsen äfven den omständigheten, att befolkningen i de trakter, vägen vore afsedd att genomlöpa, till följd af 1902 års missväxt befunne sig i nödställd belägenhet, kraftigt mana därtill, att under 1903 års sommar tillfälle till arbete bereddes densamma. Styrelsen har fördenskull i underdånighet hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen besluta, att, därest vägens framtida underhåll genom i behörig ordning tillkommet beslut kunde blifva ordnad, af vägbyggnadsmedel, som dels redan vore anslagna, dels under närmaste framtiden kunde varda ställda till Eders Kungl. Maj:ts disposition, finge, utan fordran på tillskott från intressenternas sida, utöfver redan beviljad anslag å 32,800 kronor, hvaraf 22,600 kronor i statskontoret uppburits, enligt förenämnda af Wijnbladh uppgjorda kostnadsförslag, för ifrågavarande väganläggning Bönälven—Bredträsk—Talljärv med biväg Bredträsk—Kölmjärv användas ett belopp af högst 102,570 kronor, däraf för år 1903 af odisponerade vägmedel, 96,100 kronor, ett belopp af 35,000 kronor.

Vidare har styrelsen hemställt, att, därest Riksdagen skulle bifalla detta förslag, Eders Kungl. Maj:t täcktes dels fastställa det af Wijnbladh upprättade kostnadsförslaget dels anbefalla styrelsen att utföra arbetet genom styrelsens direkta försorg och vidtaga de åtgärder, som af Eders Kungl. Maj:ts beslut i öfrigt påkallades.

Till följd af nådig remiss har chefen för generalstaben uti detta

ärendet afgifvit underdånigt utlåtande af den 14 maj 1903 och därvid tillstyrkt nådigt bifall till den gjorda framställningen.

De af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnade uppgifter utvisa, att den för ifrågavarande vägföretag tidigare beräknade kostnad, som legat till grund för de beviljade statsbidragens bestämmande till sammanlagdt 32,800 kronor likasom för intressenternas åtagande att mot uppbärande därpå utföra företaget, uppgått till ett belopp af tillhoppa 52,390 kronor, men att dessa beräkningar visat sig vara alldeles felaktiga. Det af öfverste Wijnbladh sedermera omarbetade kostnadsförslaget, som får anses angifva det belopp, hvartill kostnaderna i verkligheten komma att stiga, upptager nämligen en totalsumma af icke mindre än 137,854 kronor 20 öre. Denna högst betydliga skillnad mellan kostnadsförslagets slutsummor skulle redan i sig själf utgöra skäl för en afsevärd ökning af det bidrag, som af statsmedel anvisats till ifrågavarande vägars anläggande. Emellertid framgår af vederbörande myndigheters framställningar att, äfven om statsbidraget skulle höjas till sedvanliga två tredjedelar af det i det senaste kostnadsförslaget upptagna belopp, intressenterna, som under vanliga förhållanden knappast förmått fullgöra sitt åtagande, numera under de bekymmersamma förhållanden, som genom 1902 års missväxt ännu trycka denna del af landet, ingalunda skulle mäka att ens till någon del fortsätta eller ännu mindre utföra detta företag, som för sitt fullbordande visat sig kräva nära tre gånger högre omkostnader än hvad som från början ställts i utsikt. Det återstår då endast att antingen låta det påbörjade vägarbetet förfalla, för hvilken händelse intressenterna kontraktsevenligt äro skyldiga att återbära hvad af statsbidraget till dem redan utbetalts, eller ock att staten träder emellan genom att till hela beloppet bestrida kostnaden för vägföretagets fullbordande. Men genom vägarbetets nedläggande skulle de å anläggningen redan verkställda arbetena göras värdelösa och sålunda motsvarande af staten och de enskilde gjorda uppoffringar blifva utan någon nytta, och ett återkräfvande hos intressenterna af hvad de uppburit skulle, enligt hvad Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande meddelat, för dessa medföra synnerligen ödesdiga följder.

Redan af detta skäl synes mig ifrågavarande vägföretag icke böra förfalla, utan den af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordade utvägen i stället föredragas.

Men det gifves äfven ett annat skäl, som kraftigt talar för ett verksamt understöd från statens sida. Det är den af såväl nämnda styrelse som Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande framhållna om-

ständigheten, att ortens befolkning för sin utkomst är i stort behof af arbetsförtjänst. Visserligen afsågo nämnda myndigheters framställningar i ärendet, att det statsbidrag, som ifrågasattes, skulle kunnat utgå redan under innevarande års sommar för att i någon mån afhjälpa den då rådande nöden, ehuru ärendet först så sent under innevarande års riksdag inkom, att det ej kunde föranleda någon framställning till Riksdagen. Men efter hvad redan nu är känt, torde samma behof att bereda befolkningen i dessa trakter tillfälle till arbetsförtjänst, om också måhända icke i fullkomligt lika hög grad, förefinnas under nästa år.

Jag anser mig därför böra förorda framställning till Riksdagen i syfte att till fullbordande af ifrågavarande vägdelar anslag från vägbyggnadsfonden må kunna beviljas utan iakttagande af villkoret, att statsbidraget ej må öfverskrida två tredjedelar af kostnaden.

Ehuru Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i sin förberörda underdåniga skrifvelse vidrört den svårighet, intressenterna ansett skola möta för dem att, efter vägdelarnes fullbordande, underhålla desamma, har likväl i samma skrifvelse, likasom i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hemställan i ärendet, för statsbidrags beviljande till hela kostnadsbeloppet förutsatts, att vederbörande väghållningsskyldige skulle ansvara för vägunderhållet.

Då vidare ifrågavarande väg kommer att blifva till stor nytta för orten, synes mig — med hänsyn äfven till principen om att med statsbidrag understödda allmänna arbeten böra af vederbörande intressenter för framtiden underhållas — nu ifrågavarande intressenter icke heller böra befrias från samma skyldighet, utan torde vid beslut om ifrågavarande vägarbetes utförande med användande uteslutande af statsmedel böra göras förbehåll därom, att vederbörande väghållningsskyldige iklädas ansvar för vägens framtida underhåll.

Arbetet med vägföretagets fullbordande synes mig, då detsamma sker uteslutande på statens bekostnad, icke böra lämnas åt intressenterna att utföra, utan omhänderhafvas af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen enligt de för ombesörjande af arbete för statens räkning gällande föreskrifter. Kostnaderna torde, enligt hvad jag från styrelsen inhämtat, lämpligen kunna fördelas på två år, i hvilket fall vägen skulle kunna blifva färdig inom 1905 års utgång, såvida icke arbetet fördröjes genom i dessa glest bebyggda trakter tänkbara hinder, som dock nu ej kunna förutses.

I händelse hvad jag kommer att föreslå vinner bifall, torde jag framdeles få underställa Eders Kungl. Maj:ts profning frågan om de

närmare bestämmelser, som böra i afseende å arbetets utförande meddelas.»

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra nu förevarande framställning.

Då den väganläggning, hvarom den kungl. propositionen handlar, vid beslutet om statsanslags beviljande pröfvats vara af den beskaffenhet, att för anslaget utgående det i liknande fall stadgade villkoret borde iakttagas, att statsbidraget icke finge utgå med högre belopp än två tredjedelar af den för väganläggningen beräknade kostnaden, hyser utskottet allvarliga betänkligheter mot att tillstyrka upphäfvande af det sålunda fastställda villkoret. Då vidare den ifrågavarande väganläggningen icke synes hafva en sådan mera allmän betydelse, att, från denna synpunkt sedt, anledning skulle finnas till att staten ensam borde bekosta densamma; samt då i fråga om vägsträckornas underhåll intressenterna å orten förklarar sig sakna förmåga att därom draga försorg, och det fördenskull kan befaras, att, äfven om vederbörande väghållningsskyldige skulle bibehållas vid sagda underhållsskyldighet, staten ändock skulle kunna bli nödsakad att åtaga sig densamma, så kan utskottet icke tillstyrka Kungl. Maj:ts proposition.

Huruvida billighetsskäl kunna tala för att intressenterna, i händelse vägföretaget skulle komma att afstanna, i större eller mindre grad borde befrias från skyldigheten att återbära af dem uppburna statsmedel — därom anser sig utskottet ej böra nu göra något uttalande, då något förslag härom ej föreligger till Riksdagens pröfning.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 april 1904.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.